

Gubcsi Lajos

13 ördögi év, 4. kötet

Werbőczy vastörvényén nincs pecsét

1517

Gmm

“... nem mondhatott nemet. Szabad-e tiltakoznia az ország épségének megvédése ügyében? Megvetheti-e annyira a Jagellókat, hogy nemet mondjon egy nyilvánvalóan égető katonai feladatra?”

Gubcsi Lajos - Werbőczy vastörvényén nincs pecsét - 13 ördögi év 4. kötet

Copy right Dr. Gubcsi Lajos

ISBN 978-615-80171-7-6

Bevezető

A véres Dózsa-féle polgárháború, 1514 felidézésével indult ez a sorozat, mely a mának szólóan is keres tanulságokat abból a 13 pokoli évből, amelyet Dózsa elégetése és Mohács között bejárt Európa hajdan volt egyik vezető hatalma, Magyarország. A török idestova több mint egy évszázada nézegette a határainkat a Balkán alsóbb régióiból, Buda és az ország azonban egyre mélyebbre ragadt a provinciális hatalmi harcokban. Mindezt olyan időkben, amikor a világ felfedezésével soha nem látott horizontok nyíltak más országok előtt. A déli határok védelme helyett az ország hatalmi centrumában minden erő egymás öldöklésébe fulladt. Egyenes út vezetett a pokol felé, csak ezt nem értette senki. 13 részes történelmi regénysorozatomban minden kötete éppen 500 évvel később tekint vissza a múltra. A sorozat teljes címe utal a tragédiára:

13 ÖRDÖGI ÉV

A máglyától Mohácsig

Élni pénzben és hatalomban - Meghalni Mohácsnál

Bevezetés a végzetbe

2017-ban 1517-ra tekintünk vissza. Már felléptek a történelmi porondra a következő évtizedek magyar és európai sorsának főszereplői. Mi sem jellemzőbb a korra, hogy minden létező és leendő nagyhatalomnál megjelenik a I. számú uralkodó, míg mi a II.-kben keresünk vigaszt, uralkodói utánzatokat választunk külső családokból.

1515 óta Franciaország új királya I. Ferenc. I. Miksa német-római császár építi a Habsburg-ház kontinentális főhatalmát. I. Szelim török szultán leigazza

fő ellenfelének, a perzsa uralkodó családnak fő tartományait és szövetségeseit és trónra készíti fiát, a majdani I. Szulejmánt. A magyar főherceglányt, Jagelló Annát “eladták” feleségül Ferdinánd főhercegnek, a majdani I. Ferdinánd királynak és császárnak. A kis magyar főherceg, Lajos gyámja I. Miksa császár és I. Zsigmond lengyel király. Mennyi I.? És mind világuralmi vágyakkal. Csak nekünk maradtak a II.-k. II. Ulászló, s halála után 1516-ban került a trónra 10 éves fia, II. Lajos. Idézem a *13 ördögi év* bevezető, ismertető sorait 1517-ről, az évről, amikor 11 évesen néz szembe a lehetetlen feladattal a sikertelen lengyel-cseh-magyar Dobzse László utóda, a Habsburg-kötélkébe szorult Jagelló Lajos. s ekkor, 1517-ben megjelent végre Werbőczy Hármaskönyve, a Tripartitum első kiadása Bécsben. Századokat foglalt össze századokra előre.

“A Dózsa-háború leverését lezáró, és a nemesség, papság hatalmát minden korábbinál jobban megerősítő 1514. őszi országgyűlés tárgyalta Werbőczy sok év alatt elkészített Hármaskönyvét. A Tripartitum célja az volt, hogy évszázadokra biztosítsa a király, a főnemesség, a köznemesség, a papság munkamegosztását és hatalmát, de úgy, hogy abból kizárja – s közben a Dózsa-háború miatt súlyosan meg is bünteti, szabadságjogaiban döntően korlátozza – a parasztságot. A király ugyan nem szentesíti a Tripartitumot, azonban az önálló életre kel és a megyéket, a közhatalmat szabályozó alaptörvénnyé válik a gyakorlatban azután, hogy 1517-ben Bécsben kinyomtatják, példányait az egész országban elterjesztik. A rendek ezzel akarják biztosítani korlátlan hatalmukat a városok, a polgárság, s főleg a jobbágyság fölött. A Tripartitum azért válhat alapértékké az ország életében – minden korszerűtlensége, hibája, maradisága ellenére -, mert olyan, a magyar királyság egész életében szimbolikus alapelveket fogalmaz meg, mint a Szent Korona-tan, a nemesi jogegyenlőség elve (hogy ti. egyformán nem adózik egyetlen nemes sem).

Anakronizmus, hogy nagyjából ugyanakkor jelenik meg a középkort tartósan konzerválni kívánó Hármaskönyv, amikor Wittenbergben Luther Márton kitűzi az újkor egyik legfontosabb politikai szózatát, s zászlót bont a vallásszabadság,

a reformáció, a Rómától független vallás és ember.

Magyarország irányítatlanságának furcsa jeleként egymást érik az országgyűlések – melyeknek határozatai el sem jutnak az országhoz, s senki sem akarja végrehajtani azokat.

És természetesen egyre inkább felfejlődik a török terjeszkedés a Balkán északi határán, a bosnyák-horvát-magyar vonalakon.

Buda látképe

Kié a hatalom, amely senkié?

-Rendeljék az udvarba János vajdát tüstént! - szokatlanul hangzott a fennhang egy gyerektől, még ha király is.

-Szapolyai Jánost nem lehet csak úgy rendelgetni... - próbált szabadkozni Bornemissza János budai várkapitány. - Bárkit, de őt nem.

-Nem parancsolgatni akarok neki, éppen ellenkezőleg. Szeretném őt békére bírni.

-Szapolyai Jánost nem lehet csak úgy békére bírni... - próbált mosolyt csempészni a kínos beszélgetésbe Bakócz Tamás bíboros-érsek. - Bárkit, de őt nem.

II. Lajos gyerekesen elmosolyodott. Értette a tréfát, már gyerekkorában megtanították neki, hogy nem szabad nekifeszülni a magyar nagyuraknak, mert úgy jár, mint atyja: kijátszák, semlegesítik, érvénytelenítik királyi hatalmát. Hohenzollern György, Brandenburg hercege - ahogyan Budán egyszerűbben nevezik, a Brandenburgi - rögtön trónra kerülése után felvilágosította a kis királyt, hogy ne szítson hatalmi viaskodást az urakkal, a magyarok alattomos gazemberek, egyetlen szavukat sem szabad elhinni. Inkább legyen velük békés, kenyeresse le őket jó szóval és még jobb adományokkal. Őket hármukat, György uram mellett Bakócz Tamást és Bornemissza Jánost eskette fel Ulászló, hogy fiát nevelik, gondját viselik, megvédik. S most itt állnak mindhárman, és nem tudják azonosan megítélni, fogadják-e vagy sem, hívják-e vagy inkább tartsák távol a Jagellók fő riválisát, a trónra évek óta - hiába - vágyó Szapolyai János szepesi grófot, erdélyi vajdát, a legfőbb seregek urát.

-Atyafiaim. Én szeretnék békét a vajdával. Csak ennyit kérek. Hívassák tehát!

Beletelik néhány hónapba, míg ideér, ezt tudta mindhárom “atya”, de bólintottak. Utálták az érzést, hogy kezet rázzanak a királyi udvar legfőbb ellenségével, mindhármuk hatalmának alattomos veszélyeztetőjével, de megértették azt is, hogy a gyerekkirálynak szüksége van a békére, míg felnőtt.

-Felség! Mi vagyunk ugyan az ön nevelői, a mi dolgunk az ön védelme, de ne

felejtse el, önnek nálunk sokkal nagyobb támaszai vannak. Az ön okos és előrelátó édesapja nem magyar grófokat, egyházfiakat állított ön mögé, hanem a világ hatalmasságait - Brandenburgi kicsit csúfondárosan pislantott Bakóczra és Bornemisszára -, akik számára Szapolyai János legeltető juhász. Az ön két gyámja esküjük által kötelezve I. Miksa német-római császár és I. Zsigmond lengyel király. Önnek nincs oka a vajdától tartani.

-Gyerek vagyok, György uram, de király sarja, itt nőttem fel apám mellett. Miksa és Zsigmond az én szeretett gyámjaim. De ők messze vannak, nekik Buda csak egy távoli állomás. Nem állhatnak ott mellettem, ha törvényeket kell elfogadtatnunk, ha várakról és uradalmakról kell döntenünk, ha meg kell tölteni a kincstárunkat. Nekem a magyarokkal kell szót értenem. Ha nem sikerül, Miksa császár, a gyám zsebkendőt küld letörölni a gyámoltalan könnyeimet. Ezért az országért nekem kell felelni. S megtanultam apám sorsából: a vajda ellenére nem lehetséges.

-Felség. Ne engedje magához közel Szapolyai grófot. Csúf helyzetekbe került az ön családja és a trón tisztessége, amikor Szapolyai többször is azzal ostromolta az ön atyját, hogy adja hozzá feleségül Anna hercegnőt - próbált György gróf mellé állni a várkapitány, Lajos király igazán kedves patrónusa, a gyerek által imádott harcos, nevelő, atya.

-Kedves Bornemissza uram. Az már régi történet, talán igaz se volt. Persze így volt tudom... de Anna már Ferdinánd főherceg jegyese. Ő egészen biztosan a Habsburgok családtagja lesz, mint ahogyan én is eljegyzett, leendő feleségem, Mária révén. Hol jön ehhez Szapolya János, a hegyeken túli vadember? - nevetett fel Lajos, és maga sem tudta, hogy ezzel az egyetlen rövid mondattal világossá tette a nagyurak számára: közeledése Szapolyaihoz nem tisztelet, nem békevágy, hanem a megvetésből eredő leereszkedés.

-Ez a vadember mentette meg a trónt a három évvel ezelőtti parasztlázadás idején Temesvárnál - fogta vissza a kis király hangsúlyát Bakócz Tamás.

-Tamás úr még mindig régi húrokon játszik. A trón soha nem volt veszélyben.

Szapolyai uram parasztsordákat vert szét, nem hadsereget. S Budától 300 kilométerre. Ő csak kérkedik ezzel. Vajon miért nem sikeres a török ellen lent délen?

-Az talán mégse csak a vajda dolga volna, uram - csattant fel Bornemissza János. - Az őrgróf úr aligha járt még csatatéren, főleg nem a törökök ellen, így elég nehéz lehet hiteles képet alkotnia, kik ellen is kellene harcolnunk.

-Kedves urak! Hívassák tehát Szapolyai Jánost. Éppen ezért. Biztatni akarom, hogy erősítse csapatait a törökök ellen. Nem pedig Budára akarom csábítani, hogy netán itt töltsé életét. Anna ezt megoldotta. Miért tennék én másként? De a jó szó és a buzdítás a harcterekre akár csenghet is kellemesen a vajda fülének.

-Felség, visszatérnék még az ön gyámjaira. Hatalmuk kétségbe vonhatatlan. A világban. Európában. De Magyarország nem ott van. Magyarország Magyarországon van. A saját szokásai és törvényei szerint. Mintha nem lenne világ. Ezért a rendek, főleg a nemesség egyre dühösebben gondolnak arra, hogy két idegen király a gyám, s főleg, mert úgy vélik: Miksa és Zsigmond nem egyszerűen csak simogatják önt baráti kézzel, hanem ezen a címen be akarnak avatkozni a döntésekbe, az ország ügyeibe. Igazságtalan a vád, de él és terjed.

Lajos most ingerülten állt fel és lépett Brandenburgi György felé.

-Honnan veszi ezt, őrgróf úr?

-Az elmúlt hetekben 8 megyéből érkeztek küldöttségek, hogy össze kell hívni az országgyűlést Budára mielőbb. Ezt egyébként is kötelességünk volna megtenni. Csakhogy ők meg is szabnák a napirendet. Vagyis: korlátozni az általuk idegennek nevezett gyám-királyok hatalmát. Azaz az ön lehetőségeit!

Bakócz kelletlenül nézett a Brandenburgira. Neki is voltak értesülései a vármegyei nemesség panaszairól, az idegen befolyás elleni újabb haraghullámról. Ő azonban nem érezte ezt felségsértésnek, mint ahogyan az őrgróf próbálta hangolni. Nagyon is természetes, hogy a Fuggerek évtizedes hatalma mellé - helyett - ne kelljen újabb idegen érdekekkel küszködnie az országnak. Főleg ne Miksa hatalmával, akiről köztudott, hogy a Fuggereknek köszönheti anyagi

hatalma jelentős részét, császárra választását. Mint ahogyan őt, az esélyest a Fuggerek üttették ki a pápai trónusból, pedig már ott állt a küszöbön. És akkor most Magyarországon is Miksa az úr, kezében a Fuggerek erszényével - ami-ben ráadásul magyar ezüst, arany csörög? A bíboros bólintott:

-Felség, nem kerülhetjük meg, hogy májusra egybehívjuk az országgyűlést és meghallgassuk a panaszokat.

-De uraim! Ettől soha nem szabadulok meg? Már apám idejében is láttam és untam, hogy országgyűlés országgyűlés hátán, évente akár kétszer is, minden eredmény nélküli szócsatákkal, a királyi hatalom gyalázásával... Kik ezek a jött-mentek, kiabálók, szervezkedők?

-Ők a magyar nemesség, Felség. Ők az állam. És természetesen ön. És a bárók, a püspökök. Egyenrangúan. Nem jó, hogy így van, de amióta a Hármaskönyvet elfogadták, örökletes törvény rögzíti minden nemes azonos jogát.

-Atyám soha nem írta alá - vetette oda Lajos ingerülten kedvenc nevelőjének, Bornemisszának.

-Attól még él. És éppen ezt akartam mondani. Holnapra kihallgatást kért öntől Werbőczy István uram, mert át szeretné adni önnek a Tripartitum éppen most Bécsben kinyomtatott első, tiszteletpéldányát. S utána önöknek is egyet-egyet - nézett a Brandenburgira és Bakóczra az öreg vitéz.

Mindnyájan tudták, hogy ami benne van a mindent összefoglaló törvénykönyvben, az nem játék: éppen Szapolyai János és az őt támogató köz-nemesség legfőbb hivatkozása a hatalom megosztására. A király ellen is, ha kell, a bárók ellen mindenképpen - s főleg a saját önző kiváltságaik őrzésére. Lajos óvatosan a földre csúsztotta két kis cicáját, belekarolt a várkapitányba: -János uram, lemennék a kutyákkal játszani a Duna-partra. Velem tart? Hátha lehetnék gyerek is néha.

Jagello Anna

A rend: a rendek

-Opus Tripartitum Juris Consuetudinarii Inclyti Regni Hungariae - olvasta folyékonyan a kis Lajos.

-Nemes Magyarország Szokásjogának Hármaskönyve - ismételte büszkén magyarul Werbőczy mester.

-Ez egyszerű, István uram, ezerszer is hallottam. Ámde ez csak a híres címe az ön törvénygyűjteményének. Van azonban három szó, amit akárhogyan is szeretnék, nem tudok értelmezni.

-Felség, 1504 és 1514 között szinte csak ezzel foglalkoztam, de lehet, hogy én se pontosan értek mindent.

-Una eademque nobilitas. Értem én, értem a szavakat, mégsem tudom, mire gondol.

Werbőczy elmosolyodott. Hogy éppen ezt ne tudná a kis király? Hiszen ha valamit, akkor ennek a jelentését biztosan elmondta neki az apja a halála előtti két évben.

-Hát éppen ez a lényeg. A nemesi jogegyenlőség. Hogy minden nemes ember joga egy és ugyanaz a legszegényebbtől a leggazdagabbig.

-Ami teljesen lehetetlen. Ön István uram a közepes vagyonával hogyan lehetne egyenlő Bakócz bíboros úr mérhetetlen, mindenki által irigyelt vagyonával és a pápa utáni rangjával?

-Pedig ez a lényeg. Ne álljunk meg se az aranytallérok számánál, se a birtokolt falvak mennyiségével, se a címekkel és címzetekkel. Mert a magyar történelem nem állt itt meg soha. Mindig voltak korszakaink, amikor bebizonyosodott, hogy a lebecsült kis és középnemes ugyanolyan országalkotó, mint bármelyik báró, a koronatanács bármely tagja.

-Ez még látszatra sincs így, István úr, nemhogy a valóságban.

-Ugyanezt mondaná Mátyás király helyében is, Felség? Vagy az országgyűlés számos döntése esetében az elmúlt fél évezredben, amikor a nemesek száma,

kardjának mennyisége döntötte el a vitát, s nem a bárók fölénye?

-Mit akar ezzel, István úr?

-Azt, hogy ez történelmi tény. A Hármaskönyv történelmileg kialakult valóságot rögzít. Egy eszményt, amit a magyar Szent Korona valósít meg és jelképez is egyben. De hangsúlyozom: meg is valósítja, tényleges erőként hatva mindenre, aki a Kárpátok gyűrűjében él, vagy más nemzetként elfogadta a korona összetartó erejét. Nincs külön király, bárói rend, püspöki kar és nemesség, elváló jogokkal. Egyetlen magyar nemesi nemzet van, amelyben minden nemes azonos jogot élvez. Én csak egybefoglaltam azt, amit a múltunk igazol.

Felség! Nem új ez! Már Zsigmond király és Hunyadi Mátyás is megpróbálta törvényekbe foglalni az ország szokásait, hogy egységben éljen a magyar közösség, legalábbis azonos és világos szabályok szerint, amelyeket senki sem változtathat ereje és akarata függvényében. Ezért rögzítettem először a nemesi magánjogot, majd a nemesi pereskedés jogait, a harmadik partes pedig a városi és jobbágyi joggal foglalkozik, ide kerültek a Dózsa-lázadás leverése utáni 1514-es paraszttörvények. Felség, a rend alapja a nemesség. Ezért gyűjtöttem össze sok száz éves tudásunkat a nemesség jogairól, a nemes ember négy fő szabadságáról, ami sérthetetlen: a személyes szabadsága, közvetlenül a királyi bíróság alá tartozása, az adómentessége és az ellenállási joga.

-Megmondaná, mi a lényege röviden annak, amit a koronáról írt? Ugye az ellenállás, az a lényeges önöknek?

-Nem, dehogy. A Szent Korona az államhatalom jelképe, sőt, maga az államhatalom, és ebben az államban azonos tag a király, az ország nemesei és a szabad városi polgárok, de persze a jobbágyok nem. A nemesek és az uralkodó között csak kölcsönösségi viszony lehetséges, és ennek az az alapja, hogy a királyt a nemesek választják, a nemeseket pedig a király teszi azzá vagy hagyja meg annak, ők a király teremtménye. Egyik nincs a másik nélkül, s persze a király sem véthet nemessége ellen, nem árulhatja el, nem fordulhat vele szembe, nem hagyhatja cserben. A nemesség pedig élete árán is megvédi őt.

-Ha jól tudom, 1514. október 18-án, a Dózsa-féle lázadás után néhány hónappal a pesti országgyűlésen Werbőczy uram latin nyelven ismertette a küldöttekkel a Hármaskönyvet, az 1514:LXIII. törvénycikk helyeselte azt, és november 19-én atyám is megerősítette...

-... bámulatos, hogy fejben tartja ezeket az adatokat... De soha nem hirdették ki a törvényt, a király soha nem írta alá, és így törvényerőre sem emelkedett, Felség.

-Tudja, hogy miért nem?

-Nem tudhatom, tudom ugyan, de nem tudhatom. Ulászló király nem értette meg, azt hitte, hogy az ő hatalmát akarjuk korlátozni, magunkhoz vonni. Ez tévedés volt Felség, kérem, ne kövesse.

-Írjam alá én, a gyerek azt, amit művelt és tapasztalt apám megtagadott? - Lajost zavarta saját bizonytalansága. Érezte, hogy uralkodásának talán legbonyolultabb kérdéséről van, lesz szó. Zsigereiben motoszkált, hogy ő itt nem tisztán magyar, ő lengyel, cseh, talán német is egy kicsit, s csak az egyik állapota a magyar lét, míg ezek az urak itt századok óta hetvenkednek azzal, hogy ez az ősi földjük. Holott tudvalévő, hogy ők is innen is jöttek, onnan is, egykoron az őseik valahonnan, s most mégis mind ősmagyar, Árpád és Attila közvetlen utóda. - Akkor most előretörtek a nemesek atyám két és fél évtizedéhez képest? Ugye, nem büntet ezzel engem, a fiataikorút? - nevetett fel Lajos.

-A király művészete, hogyan érti meg ezt az egyensúlyt. Majd ön eldönti, Felség, hogyan kell lavíroznia. A köznemesek tényleg erősebbek ma, mert kiderült a parasztháború idején, hogy a bárók önmaguk nem képtelenek megvédeni a király hatalmát. És nem tudják dologra fogni a parasztokat. És nem képesek együttműködni a városi polgárokkal. És főleg: nem tudják majd megvédeni az országot, ha egyszer komollyá válik a török veszély. Mert mi a báró, mit ér a bandérium joga nemesek százai, vitéz kardok ezrei nélkül? A proceresek, a vitézlő köznemesek felső rétegéből kerül ki a magyar főúri rend java Mátyás király óta. De már atyja, Hunyadi János idején is. Sőt, Zsigmond király-császár

is csak úgy tudta kivédeni az őt mindig fenyegető, néha börtönbe vető bárói hatalmasokat, ha magához szólítja a nemesek legjobbjait. Amikor az ön édesapja elfogadtatta 1498-ban a XXII. törvénycikket, megpróbált eleget tenni a kiváltságosoknak, és megnevezte, törvénybe is foglalta nevüket, jogaikat, főleg azt, hogy ki alapíthat saját, a megyéktől független fegyveres erőket, bandériumokat. De nem sokkal később, éppen 1500-ban újabb törvényt kellett alkotnia, hogy 10 további főúri névvel bővítse a kiváltságos bárók sorát, mert a köznemesség nem engedte, hogy teljesen kiszoruljon, kereste a kaput magának és utódainak. És bizony az újabb rangokhoz újabb birtokokat is adnia kellett Ulászló királynak. Mert a rang semmi: birtok kell a hatalomhoz, s annak erejével saját had. Akinek van, az fönt marad, a többi lecsúszik, szolga lesz saját nagyurai alatt. Ezt azonban nem ismerheti el a fél évezredes magyar nemesség. Ezért ragaszkodik a jogegyenlőséghez. Hogy ne kelljen biztosan lecsúsznia senkinek, hogy mindenki előtt nyitva álljon az út, hogy egyszer felemelkedhet az ország nagyjai közé. Mert enélkül - bocsásson meg, Felség - báróbandák kezébe kerülne az ország, mint ahogyan ez Mátyás előtt történt.

-István úr, jól értem én, nagyon is jól. De akkor mondjuk ki: ön és a Hármaskönyv a köznemesség pártján áll.

-Az ország pártján. Hogy szűk kör soha ne szoríthassa ki a többséget. És az uralkodó se élhessen vissza hatalmával. Vagy ha igen, a nemesek tömegei megfoszthassák a hatalmától, s ez ne a kancellária, a haditanács körül sündörgő bárók belső egyeztetésén múljon. Cinkos vagyonszerzési törekvéseknek nem lehet kitenni az országot, mert egy ilyen ország elpusztul az önzés és a szerzés súlya alatt.

-Ön egy tizenegy éves gyerekkel beszél ilyen dolgokról? És ha árulásnak veszem? - kuncogott Lajos.

-Én egy királynak beszélek. És ha valaha értek a szavaim valamit, nem azok döntenek önről és uralmáról, akikre az atyja hagyta önt, hanem... Werbőczy elhallgatott, maga sem tudta, hogyan kellene befejezni ezt a gondolatsort...

-... hanem? - csapott le a király.

-Hánem az országgyűlésnek. Hívja egybe Felség, mielőbb. Tudom, mivel traktálják önt is, s mit hagyhatott az ön atyja felségre az országgyűlések haszontalanságáról. Sokszor egyet is értenék. De mégse. Mert nincs jobb, s nem is lesz. Soha nem lehet helyes az, hogy tucatnyi ember azt hiszi magáról - és ezt a királlyal is elhiteti, aki maga is így véli aztán -, hogy okosabb, helyesebb döntést hoz, mint tíz-, húszezer nemes ember az ország minden szegletéből, magából az életből. Felkent hívők, az ön mindennapi tanácsadói soha nem pótolhatják a megélt és kiizadt valóságot. Lehet, hogy büdös az izzadtságsszag, de szívja magába, Felség, ha ismerni akarja az országát.

-Kire, kikre számíthatok, segít nekem ebben?

-Senkire és mindenkire. Egy király nem tehet különbséget. Ezért nem tesz a Tripartitum sem. Nem kell keresnie a bárók kegyét, Felség, ők azt egymással vetélkedve mindig tálcán kínálják, amíg birtokokat, várakat kapnak érte. Szeresse meg azokét, akik nemzedékek óta erre várnak a családjaikban. Bár a nemes urak egy része otthon ülő, megrekedt ember, joga legyen ugyanaz, mint másé, úgysem él vele, mert nem teremti esélyt saját magának sem. De van a köznemeseknek két másik fontos rétege. A legtisztéletremélőbb az, amelyik a várakban, a végeken szolgál, érti, hogy mi a hazája, s mit tesz érte. Békeidőkben mindig háttérbe szorulnak, senki sem törődik velük. De mindig béke lesz? Van olyan világ? S a másik rétege ugyancsak erős, kardforgató nemesi tömeg. Jobb híján csatlakozott nagyura bandériumához, valamilyen fegyveres támogatást nyújt a bárói családoknak abban a reményben, hogy azok majd megvédik az ő birtokait, hogy gyermeke elindulhat majd a felemelkedés útján - akár az Udvar felé is. Nyújtson nekik jövőt, Felség, adja meg nekik a reményt, hogy nem uraik függő szolgálói ők, hanem a nemzetet alkotó ősi magyar erő, s hogy természetesen az ön udvara várja az ifjú vitézeket, az ő gyermekeiket. Tudom, hogy a Jagelló hagyományok nem dicsőítik Mátyás király uralkodását. De tudja-e Felség, hogy Corvinus Mátyás egy-két évtized alatt a kis- és köz-

nemességből megteremtette a teljesen új magyar főnemességet, az állam abszolút új irányítását...

-...hogya aztán ez a derék új bárói kar egyetlen perc alatt megszegje neki tett esküjét, és kitaszítsa a hatalomból a “nagy király” által kijelölt trónörökös, fiát, Corvin Jánost? Ez volna az ön tanácsa nekem?

-Nem, bocsánat Felség. Nincs tanácsom. Én csak megalkottam a Hármaskönyvet... És most kiadattam a saját költségemen. És eljuttatom mindenhova.

-...amit apám nem szentesített, soha nem írt alá. Vajon ön gondolkodott-e, hogy miért nem? Talán éppen azért nem, mert nem akarta megerősíteni a köznemességet, s egyszer talán arra is gondolt, hogy a nemes urak nagy tömegei akár adót is fizethetnének, ha annyira fontos nekik a haza és annak védelme?

-Felség. Az ön atya nem szerette a nemesi rendet, valóban így van. Ártalmasnak tartotta az országgyűléseket. Budát Bécs felé irányította...

-... messzire megy, István úr. Talán Isztambul vagy Velence, Nápoly felé kellett volna?

-Megkövetem, Felség. De tudja meg, nem én leszek az egyetlen az ön életében, aki így fogalmaz majd. És legyen rá hallása. Egyszer majd elmegy vissza német birtokaira Brandenburgi György, de itt marad és itt lesz Szapolyai János.

-Ön középnyemesnek tartja magát, István úr?

-Igen, Felség.

-És nem vágyik többre?

-Mindenki többre vágyik?

-És eléri így?

-Nem, így nem. Tartozni kell valahova, valakihez. Ez Buda, ez Magyarország.

-Hát akkor ideje elkezdeni felvenni valamilyen irányt.

-Én még most csak a Hármaskönyvnél tartok. Viszont szeretnék segíteni önnek Felség egy mondattal, remélem, nem látja bántónak ezt is. Most, hogy átadtam az első, legtiszteltetreméltóbb példányt, egyben elmondhatom azt is, hogy a Hármaskönyv tucatszámra indult el a máris megyék felé, az ő rendelkezésekre

vagy az én adományomként. S bár az ön atyja nem írta alá, így akár érvénytelennek is tekintheti, s nem tudom, mit tesz majd ön, de ez azon nem változtat, hogy a vármegyék és bíróságai - a nemesi közhatalom fő fórumai - terveik szerint a Hármaskönyvben foglaltak szerint képzelik el mind a maguk közhatalmát, mind azt, hogy mit várnak a királytól. A királytól, most öntől. Szemükben a király nem valaki, valamely uralkodó ház választott sarja. Szemükben a király a Szent Korona legfőbb védnöke, fején István koronájával - és Felség, a korona az úr. Amit egy királlyá választott fő hord a fején. Szolga a király is - a korona szolgája. Király és nemesség egysége szolgálja az országot, küzdelmük végzetessé tenné a helyzetünket, az önét is.

Lajos pontosan tudta ezt, erre nevelték. Most mégis kellemetlenül hangzott mindez egy köznemes szájából. Honnan veszi a bátorságot? Vagy itt tart az ország s hol a vi!lág?

Magyarország térképe a várakkal

Hol tart az ország?

Elégedetlenkedő hangoktól morajlott a budai országgyűlés 1517 május 5-én. Rendes, ősi szokás szerint a küldötteket mindig Szent György napjára, azaz április 24-ére hívja gyűlni a király, s ha a helyzet vagy a méltatlankodás úgy kívánja, Szent Mihály napján, szeptember 29-én még egyszer az évben. Pontosan azonban nem lehet betartani, hatalmas az ország és kiszámíthatatlan a tavaszi időjárás, ezért a két szent napja szimbólum maradt. Most is volna mit megtárgyalni a kormányzáshoz, elvetni a király körei által rebesgetett új terveket a török elleni költségek megemeléséhez. De kit érdekel ez most, mikor csorba esett a nemzet függetlenségén. Nem most, de mára elviselhetetlen.

Ugyanazon családok sarjai és fői jönnek most is, akik 1505-ben haragosan tiltakoztak az idegen királyok megkoronázása ellen, s ha Ulászlót el is fogadták, a jövőben szerettek volna megszabadulni a jövevényektől. De mit ad Isten, az öreg Ulász-lónak gyermeke született, itt van most Lajos, tény ő is, vitathatatlan? Ám azt már nem...

... hogy a gyerek fölé két idegen tett meg gyámnank a végrendelet, és most Miksa császár és Zsigmond király akarja kiterjeszteni befolyását az ország fölé! Nem oda Buda! Vagyunk mi itt elegen! S Szapolyai János uramé a jövő, nem a Habsburg ellenségé - ez a leggyakoribb mondat a sokezres nemesi táborban, melybe a főurak csak ritkán ereszkednek le. Most, a megnyitón a király beszélni köteles, köszönteni az országot, itt lesz mindenki. Most meg lehet mondani, hogy el a kezekkel Magyarországtól.

Külön világot, más-más hangot képviselnek a nyugati megyék, a Felvidék tábora és a messzi keleti megyékből érkezők. Az erdélyiek csoportja félszeg világ, nem nagyon ismerik ki magukat a hangoskodók között. Szapolyai János vajdát nem szeretik, Tomori kapitányt szigorúnak tartják, saját uraikat nem becsülik, vélve, hogy azok helyén ők is állhatnának. Talán csak a nádor fia, a még szintén majdnem gyerek Perényi Ferenc mondhatja el, hogy van szava a

Miksa császár koronája

Tiszán túli területeken, s akár Erdélyben is. És újabban megnőtt Drágffy János tekintélye, különösen, mióta hazatért Rómából, ahol X. Leóval is tárgyalt. Ismerte mindenki korábbi érdemeit is, váratlan felemelkedését az oláh családból Ulászló pohárnokmesterévé, győzelmeit a lázadó parasztsapatok ellen Eger alatt és később az egyik fő erő, Lőrinc ellen Kolozsvárnál. Mindenki tudta, hogy most Lajos alatt a főtárnokmesteri poszt várományosa. Az igazi meglepetést mégis az keltette, hogy kiküldték Rómába és főleg, amit azóta mond: a pápa is komolynak tekinti a török készülődését, és a Kúria azzal számol, hogy a következő célpont Magyarország lesz. Ami a nemesi felfogásban nyilván csak ijesztgetés, halljuk ezt más 100 éve, Zsigmond óta, mégis szerződéses békében élünk a törökkel. Lehet, hogy csak Drágffy uram szeretné erősíteni a saját tekintélyét a háborús hírekkel. Mert mi értelme az egész római útnak, ha a pápa nem ígért semmilyen segítséget, márpedig nem... csak szavakat, mint mindig. Őszentsége szent szavait, amiket nehezen lehetne harcba küldeni a janicsárok és szpáhik ellen. Jobb a békesség lent a Balkánon, ide magyar földre úgyse mernek felvonulni.

-Márpedig az ország előtt álló legfőbb kérdés éppen a védelem. A királyi tanács úgy döntött, hogy fel kell készülnünk a támadásokra a határainkon, s erre a kincstárnak nincs pénze - folytatta az országgyűlés feladatait Lajos. - Nincs veszély, de ha lesz, nincs erőnk feltartóztatni.

Ez a sötét kép egycsapásra fellobbantotta a küldöttek soraiban a kedélyeket. Egyre másra kértek szót, szinte ordítva:

-Felség, amikor szólok, Szabolcsból és Szatmárból mindenki hangját hallatom, a Balog-Semjéni, a Sente-Mágócs ősi családokat, az Abaffiakat, Laczkfiakat, a Kapolcs és az Országgh nemzetséget, a Gyulaházyakat Kenézről, mindenkit, és azt mondom: nem vállalunk több terhet egy szóbeszédért a fenyegetettség-ről. Ha a pápa komolyan gondolná a veszélyt, harcba hívná Európát. De éppen 3 éve, 1514-ben láttuk, mivel jár ez. Ki akarná ismét? - hajtogatta haragosan a többiek nevében is a Kölcsey-család fője. - S ne fenyegetessen senki a bandéri-

umok felállításával, nem egyszerű az, s nincs is rá szükség. Az ország különben is csak olyan királyért harcol, aki ott áll a hadak élén. Ez esetben pedig, manapság...

-A Bossányi-család, a Thuróczyak, a Balassák ugyanezt vallják - zajongtak a felvidéki küldöttek, főleg Nyitra és vidéke képviselői. - Ne fessük az ördögöt a falra!

-Az Ipoly mentéről a Lévaiak, Bars megyéből a Rátótiak, a Szobonyák-család minden ága is úgy látja, hogy rémálom a törökkel fenyegetőzni. Hanem beszéljünk a lényegről. Nem kérünk Miksa és Zsigmond gyámkodásából!

Lajos a napok múltával egyre kimerültebben hallgatta a zajongást. Zsibvásár volt ez az ő gyermeki fülének, nem országgyűlés. Egyszer majd felnő, és akkor nem lesz szüksége gyámokra. De addig mit tegyen? Valójában nincs joga semmire. És igen, ki vetélkedhetne azzal az erővel, amit Miksa császár és a lengyel király, az ő drága rokona mozgósíthat, ha mégis bajba kerül az ország??

-A baj óriási! S hogy mekkora, mi minden nap érezzük. Még nem a bőrünkön, még csak a hírekből és a hozzánk érkező magyar és szerb menekültektől. Tudjuk tőlük, hogyan morzsolná fel azonnal a határainkat délen a török - állt fel a Bács-Bodrog megyei küldöttek képviselőjében a Botond nemzetségből István fia Péter. - A küldött urak tudják talán, hogy az ősi vezér, Botond atyja, Kölpény az elsők között emelt várat több mint fél évezrede, akkor Bizánc ellen. Kölpény vára ma is áll. De tudjuk, hogy ha a török felnyomul a Szerémségben, sorra hullanak a védelemre szinte alkalmatlan földváraink, a kis castrumok, castellumok. Királyi vár négy, öt ha van?! Amikor most szólok, tudom, hogy nem csak Bács-Bodrog családait képviselem - mert őket, a Becse-Gergely családot, a Csanád-nemzetséget, az Aranyandiat, a Czobor és a Herczegh-családot igen, az ő kérésükre -, de nem csak őket, hanem a Szerémség, Temesvidék, számos bánság, főleg a Macsó bánság lakóit is. Nagy a veszély, egyelőre lapul, néha a körmeit mutogatja, de soha egyetlen percre sem veszi le a szemét Magyarországról. Szelim szemei az oroszán hunyorgása a nagy vadászat előtt.

-Hallgatjuk az urakat keletről, délről, északról. Ki így, ki úgy. Mi az ország nyugati szegletében természetesen másként éljük meg a valóságot. Ostoba az, jóurak, aki úgy véli, hogy a Habsburg-család és az általa irányított német birodalom támogatása nélkül az ország védhető. Örülünk, ha gyámként biztosítják ezt nekünk - próbálkozott sikertelenül, hangorkán által leszavazva a Győr megyéből érkező családok, a Héderváriak, a Pok nemzetség, az Enessei család szószólója.

-Csakhogy ez az osztrák segítség valahogy mindig megáll maguknál. Most éppen az osztrák főhercegséghez tartoznak, vagy Magyarországhoz? - üvöltött mindenkit túlharsogva, aztán már nagy tetszésnyilvánítás közepette a Dóczi család képviselője Temes vármegyéből. Kardrázás, ide-oda hullámozó nemesi tömeg közepette a király felállt és kivonult a sátorból. Eddig bírta követni saját országgyűlését.

Bent Drágffy János vette át a szót.

-Tisztelt országgyűlés. Az ország nem a királyé. Mindnyájunké. Nem a király fogja megvédeni, erre soha nem is volt ereje, hanem mi. Vagy senki. Ne becsljük le azokat a szörványos támadásokat, amelyekkel a törökök állandóan zaklatják határainkat, főleg Boszniában, nyilván Horvátország ellen készülve. Próbá ez mind, az erőszak útja. A pápa öszentsége megbízott azzal, hogy induljak el jövőre tájékozódó tárgyalásokra a német választófejedelmekhez, megtudni, ki milyen segítséget nyújtana. Ha mi most gyalázzuk Miksa császárt vagy a lengyel király, útnak se indulhatok, nemhogy eredményt érnek el. Európa a tét, Magyarország a kapu. Ha nem akarjuk, hogy a pokol kapuja legyen számunkra, el kell űzni az ellenséget a tornácról. Mi erre egyedül nem leszünk képesek. Hunyadi János és fia, Mátyás is csak megvédeni tudott bennünket - de közben mind közelebb került a határainkhoz az Oszmán birodalom. S most itt áll készenlétben.

Az országgyűlés már nem hallotta Drágffy szavait. Mint mindig, most is tivornyába csapott a nap vége. Perényi Ferenc, az ifjú váradi püspök, a Dózsa

elleni hadviselés egyik vezére tanácstalanul fordult apjához, Imre nádorhoz, aki megkísérelte képviselni a már eltávozott királyt:

-Apám. Ez lenne, ilyen lesz majd Krisztus serege?

-Rendben van ez így, fiam, ahogyan szokásos. Elvitatkoznak a rendek egymás között és egymáson belül, aztán megjönnek a hosszú május végi záporok és elmegy mindenki haza, főleg, ha elfogy addigra a zab is. Te csak imádkozz híveiddel Krisztus urunkért és egyházáért.

-Az utóbbiért egyre nehezebb, apám. Róma és szervezete nem mutat semmi tiszteletre méltót, haragot vált ki a hivalkodás, a gőg, a vagyonszerzés. És bár megvertük a parasztvezért, hadseregükben számos pap is harcolt, akik - főleg a ferencesek - felmutatták nekik, hogy az ember örök joga a szabadsága, s bár belehalhat, harcolhat érte. Lázad az ember, apám, s nem tudni, hogy Isten ellen, fia ellen, vagy fiának egyháza, Róma és a hatalom ellen. Ha valaki megmutatja majd nekik, hogy más is lehet a világ, akkor a pápa őszentségének és a császárnak a legkisebb gondja lesz a Magyarországot fenyegető török, mert annak is örülhetnek, ha meg tudják védeni a katolikus hitet és egyházat.

Hol tart a világ?

A pénz lett az úr, a zsarnok mindennek felett, s egyben szolga is a vagyonosok kezében: maga alá gyűrt mindent, eszmét, erkölcsöt, családot és nemzetet. Mintha megőrült volna az európai keresztény szellem, Róma korlátlan hatalma lépett az igaz ősi hit helyébe. Az egyház legfőbb kincsévé váltak a szentek. Egy-egy darabkájukért vagyonokat kért azoktól, akik el akarták nyerni a túl-világi üdvözülést. Minden szent “tudott valamit”, ami részévé vált az üzletnek: csodás gyógyító hatással bírtak, velük meg lehetett váltani a bűnhődést, csak fizetni kellett az ereklyéikért. S persze felnagyította az egyház az ördög alakját és jelentőségét is: minél jobban kellett félni tőle, annál nagyobb összegekkel lehetett kiváltani ezt a rettegést. Akinek pénze volt, megváltotta bűneit az egyháznál, s az óriási bevételek nagy része Rómába vándorolt a pápához. A gazdagok relikviák ezreit vásárolták össze, s millió évekre előre megváltották szenvedésüket - hiszen minden megváltott évnek ára volt. A tömegek alkudtak az egyház központjával és fő képviselőivel az üdvösség áráról. Üzletté vált a túlvilág. A legkülönbözőbb célokkal árusították a búcsúcédulák százezreit, s ebben összefogott a német püspökök, érsekek sora a pápai Kúriával és - hát kívül is: a Fugger-bankházzal. Az adokozók milliói hitükkel adták adományaikat - amelyeket a pápai állam egyre inkább világi fejedelemsége fényűző céljaira, anyagi hatalmának növelésére használt. Senkit sem érdekelt a Rómát is megjárta - és attól megbotránkozott - thüringiai parasztszaládból és bányász apától származó, ez erfurti egyetemet is elvégző Ágoston-rendi szerzetes, Luther Márton aszkétikus küzdelme a búcsúk hivalkodó céljai ellen. Senki sem figyelt oda, amikor a kor szokásaihoz híven, a mindenütt folyó tudományos viták részeként 1517-ben Wittenbergben kifüggesztett 95 tételt, pontot a vártemplom kapujára. Mindezt Bölcs Frigyes Szászországában, ahol az uralkodó maga is tapasztalhatta - ezernyi más hívéhez hasonlóan -, hogy valami talán nem stimmel a megváltó relikviákkal, lévén ő is a legbuzgóbb

gyűjtők közé tartozott korábban, hatalmas pénzek feláldozásával. Mit tesznek a német uralkodók, a választófejedelmek, s mit lép az új német-római császár, a Habsburgok spanyol ágának feje, V. Károly? - ez határozza meg a kontinentális Európa erőviszonyait az 1520-as évekre. Rómával vagy Róma nélkül? A reformáció kettéhasította Európa egyensúlyát, egészen pontosan az kettérepedt magától, s a szakadéokban új született: egy új egyház, először német földön, majd Svájcban, Németalföldön, s aztán szerte Európában.

Irodalmivá emelkedik a németek és a franciák, a spanyolok nemzeti nyelve. Morus Tamás Angliában kutatja a társadalom irányításának új útjait. Európa modern uralkodóira komolyan hat a németalföldi Rotterdami Erasmus, a humanizmus szellemi vezetője, s általában is megkérdőjelez minden régi értéket a humanista tudomány és művészet. A frank lovag, Ulrich Hutten harcias elképzelésekkel tüzei a német föld lakóit Róma és általában az egyházi zsarnokság és túlhatalom ellen. A Brueghel-család festőművészei, Albrecht Dürer a valóságos, a polgárember és élettere, a táj felé fordul, új kóruszene elképesztő erejű hangáradata fejezi ki a reneszánsz ember új dimenzióit, lüktetését. Mercator térképészete sík alapra helyezi a Föld gömbölyűségét és ezáltal felfoghatóvá is teszi azt, Kopernikusz pedig kimutatja, hogy a Föld a saját tengelye körül forog s egyben a Nap körül is, s a Földpálya ellipszis alakjának felfedezésével be is bizonyítja ezt az évezredek óta részben már sejtett elképzelést. Kémia, majd külön orvosi kémia keresi a választ az emberi testre és annak bajaira, s eljut - a svájci Paracelsus nyomán - arra a felismerésre, hogy a betegségek, a halál oka az emberi test kémiai leépülése, elhasználódása, s a gyógyítás útja is itt keresendő majd: a kémiában, a mesterséges gyógyszerekben. A csillagászat megnyitja az eget és elvezeti a Föld túlsó oldalára a hajósokat, ismeretlen világot felfedezve nap mint nap. Kábul az újtól az ember feje.

Megteremtette magának az érvényesülést egy eddig lenézett emberi közösségi adottság: a szakszerűség, az értelem, a tudományos megismerés és a Föld birtokba vétele. Meddig és mennyire kell ehhez a hit - és A Hit-e az egyház?

De persze Róma sem tétlen: folyamatosan épül Bramante, Raffel, Michel-angelo, Bernini csodaépülete, minden idők építészeti csodája, a Szent Péter-székesegyház is. Igaz, nem kis mértékben Európa millióinak búcsúcéduláiból, amelyek árusítása Európa egész szellemének megváltoztatása felé lökte a szász Luthert és tanítványait. A teljesítményében csodálatos Európa meghasonlott, csalódott saját eddigi hitében és annak pápai központjában...

-*A zavarnál jobb a halál is...* - tudja-e, Felség, honnan idéztem? - kérdi Bakócz Tamás a kis királyt szokásos szellemi tornájuk egyikén.

-Honnan tudnám? S nem is értem... van bármi, aminél jobb lehet a halál?

-Ez csak jelképes beszéd, Felség. A Koránból való, ami az iszlám vallás szentírása, Mohammed próféta kinyilatkoztatásai. És oka van, hogy most éppen ezt a mondatot idézem...

-...figyelmesen hallgatom, bíboros uram.

-Látszólag béke van köztünk és a török birodalom között. Újra és újra megkötjük a békeszerződést. És azt hisszük, ez így is marad örökké. Pedig Felség, az oszmán birodalom - az Oszmán-család birodalma, most már szultánátusa - több mint egy évszázada arra vár, hogy mikor hódítsa meg Magyarországot, mint a fő várat Bécs és a német föld védelmében. Soha nem fogják feladni. Az oszmán birodalom, az államszervezés és a hadjáratok sikerének egyetlen és legfontosabb eleme a teljes hűség a szultán iránt, aki ráadásul most már a vallás vezetője is, kalifa, mindenek ura, emberé és szellemé. Az egész szunnita Iszlámé. Csak a perzsák állnak az útjukban, de ők siiták. A szultán és a perzsa sah, a szunniták és a siiták örökös rivalizálása azért folyik, hogy ki Mohammed méltó örököse. A perzsa Szefidák, az uralkodó család és birodalma amíg csak teheti, ezer harc árán sem fogja megengedni a török szultánnak, a szunnitáknak, hogy Kelet felé, Észak-India, Belső-Ázsia felé terjeszkedjen. Ezért a szultánoknak - most I. Szelimnek - egyetlen útja van a hódításra: a Földközi-tenger és Európa, a Balkán meghódítása után a Duna-medence. Mi, Magyarország.

-Mi köze ennek a zavar és a halál összehasonlításához, bíboros úr? Vagy úgy lesz, ahogyan mondja, vagy sem, de nem értem az előbbi szavait.

-Máris, Felség. Rómában, a pápaválasztáson érzékeltem egyházunk bajait, a versengést, a pénz hatalmát, a Fuggerek erejét, az európai uralkodók terjeszkedési vágyát és a pápa részvételét e küzdelmekben. Nem ez lenne Krisztus házának dolga. Elmerül Európa a viszályokban. Láttam a Dózsa-háború idején, hova hull a hit, milyen véres mélységekbe. Ez lesz a vesztünk. Mert nem állhatunk nyeresre egy olyan véreskezű, de hihetetlen fegyelemmel szervezett hatalommal szemben, mint az oszmán birodalom. Vakhit. Véraldozat. Hódító vágy. Összefogás az egyetlen uralkodóért, a megkérdőjelezhetetlen padisahért. És most térek rá a Korán mondatára. II. Murád szultán vagy 100 évvel ezelőtt elrendelte, hogy a későbbi trónharcok, véres belső háborúk megakadályozása érdekében az új szultánnak ki kell irtania rokonságának, családjának mindazon tagjait, akik valaha is trónjára törhetnének: ha kell, a testvéreiket, fiaikat. Konstantinápolyt II. Mohammed hódította meg 1453-ban, 3 évvel Nándorfehérvár megtámadása előtt, és ezzel végleg megvetették a lábukat az európai kontinensen. Az ő fia, II. Bajazid új szultánként azonnal véres háborúba kezdett az öccsével szemben, aki csak úgy tudta megmenteni életét, hogy kiszolgáltatta magát Rómának, oda menekült. Bajazid sorsa sem lett más. Őt a fia, a most is, ötödik éve uralkodó I. Szelim csaknem megölte: elűzte a trónjáról, s az apa a száműzetésben nem sokkal később bele is kellett hogy haljon a trónfosztásba, mert hatott a török hatalmi harcokban oly gyakran előkerül megoldás, a mérreg - egy olyan apa, akit szultánként már életében "szent életűnek" becéztek; hogy aztán Szelim ráadásul megölje négy fiát, két testvérét, öt unokaöccsét. Így biztosította magának a teljhatalmat s indította el véget nem érő hódító hadjáratait. Testvérgyilkosságok árán indulhatott Perzsia ellen, ahol a siiták ezreit irtotta ki. Majd még külön is szólok Felség erről a csatáról...

És aztán következett Szíria, Egyiptom, éppen ebben az évben. Kegyetlenül szétverte az Egyiptomot irányító mamelukokat, szultánjukat helyben kivégez-

tette, az elfogott katonákat lefejeztette. Pedig az volt világ leghíresebb és legkegyetlenebb lovassága, a mamelukok. Győzelmei láttán behódolt Szelimnek, a Rettenetesnek számos más arab fejedelemség, királyság, törzs. Elfoglalta Kurdisztánt, Mezopotámiát, később Palesztinát, a szent városokat, Mekkát és Medinát, és innen már csak egyetlen lépés volt, amit már említettem is: mint e szent helyek védelmezője, megfosztotta vallási hatalmától az Egyiptomban élő utolsó Abesszida-kalifát, vagyis az iszlámok “pápáját”, erőszakkal lemondásra kényszerítette - vagyis le kellett mondania hatalma két szimbólumáról, a kardról és a próféta kaftánjáról - és magának adta a kalifa címet is. A kalifa: Allah mindig őt követő árnyéka, földi helytartója, az igazhitűek fejedelme. A kis török törzsvezérségből egyre nagyobbá váló Oszmán, az alapító család ezzel az iszlám világ leghatalmasabb uralkodójává vált, s minden vágya, hogy ez az egész világra nézve is igaz legyen. Óriási tengeri flottát építtetett, két éve elfoglalták Algírt. Ott álltak Európával szemben a Mediterrán túloldalán.

Vérben úszó szultáni trónon jutott el tehát a kalifa rangjáig. Mert oly’ kivételes egyeduralkodói hatalmat jelent ma a török birodalom vezetőjének lenni, amit semmi sem kérdőjelezhet meg, és ellentmondást nem tűrően veszik az életét annak, aki ezt tenné. Ez a török rend lényege, erre utal a Korán is immáron sok-sok évszázada. Uralmának nyolc éve alatt hét nagyvezírt öletett meg féltékenységből, bizalmatlanságból, bosszúból, vagyis hét olyan vezért, akik egyben az ő teljhatalmú képviselői voltak. Öld meg a fiadat, hogy ne veszélyeztesd a birodalmat. Kegyetlen fegyelem, és övék a világ.

És most Felség, külön a három évvel ezelőtti nagy csatáról a perzsákkal szemben. Elkeserítő lesz, de van egy nagy tanulság, mondom máris: ha egy nemzet elhatározza magát, hogy hite, hagyománya és szokásai miatt soha nem hagyja legyőzni magát, akkor azt a nemzetet nem lehet legyőzni. Főleg nem kiirtani. Amíg él egy, egyetlen egy férfi és egy nő abból a nemzetből, addig él a nemzet is. Elkeserítő, ha arra gondolok, mit tennénk mi itt magyarok...

A Csaldiránál vívott kegyetlen csatáról beszélek, aminek következménye to-

vábbi negyvezezer siita meggyilkoltatása, csak azért, mert hogy legyen világos, ki a Próféta földi helytartója. Ez az a győzelem, amellyel az Oszmán birodalom - Szelim tervének megfelelően, hogy kikapcsolja a Keletről őt veszélyeztető hatalmakat, s Nyugatra fordulhasson - szabad kezet kapott a Földközi-tenger és a Balkán, Közép-Európa felé. Nem kellett többé féltetni a saját hátát. 110 évet várt erre az Oszmán-család. 1402 óta. Már akkor hadba vonult a keleti hegemoniáért. Akkor azonban Ankaránál - Angoránál, ahogyan ők mondják - a döntő csatában megverte őket a Közép-Ázsia birtoklásáért harcba szálló mongol hadsereg, Timur Lenk vezetésével. A Sánta Timur legyőzte őket: a csata döntő pillanatában hátbatámadták a törököket és rengeteg oszmán katonát lemészároltak. Bajazid is fogságba esett, noha Lazarevics István szerb fejedelem vezényletével nehézlovasai egyszer ott már kiszabadították. Végül a szultán mongol rabságban halt meg a következő évben. Az Oszmán Birodalom katonai megbénítása sokáig késleltette a török fenyegetettségben vergődő Bizánci Birodalom bukását is, amely évtizedekre megmenekült így. És persze évtizedekre lezárult annak lehetősége, hogy Kelet ura lehessen.

Ez volt a tét három éve Csaldiránál, Kurdisztánban, a török-perzsa határ vidékén. Az európai államok Perzsiától várták a török hatalom megdöntését, korábban még II. Gyula pápa is sürgette a portugál királyt, a magyar és a velencei uralkodót, hogy lépjenek szövetségre ez ügyben. A sah sereg 60-80 ezres volt, míg Szelim és nagyvezíre, a bosnyák Herszekli Ahmed 60 ezer katonával sorakozott fel, amelynek a fele volt képzett janicsár gyalogos és szpáhi lovas.

Kié lett a győzelem, és mit olvashatunk belőle, Felség? Mert hogy ez a csata már akkor Európáról szólt. Merre indul az oszmán birodalom a következő évtizedekben? A janicsárok, az új haderő muskétákat használt és gyors támadásokra képes gyalogsági alakzatokat tudott felvenni, ez volt az erősségük, valamint a feltűnően jól szervezett tüzérségük. A perzsa sereg fő erői elmaradtak a törököktől, sokkal kevesebb tűzfegyverük volt, ágyúkkal nem rendelkeztek. Főleg történelmileg is kivételesen erős könnyűlovasságból tevődött össze

a perzsa sereg, siita vallási fanatikusokból szervezték, akiket halálra elszántan feltüzelt a szunnita törökök elleni gyűlölet. A perzsa sereget rendkívül erős puska- és ágyútűz érte a janicsárok és a török ütegek részéről, a hadsorok felbomlottak. A tűztámogatás után a török lovasság heves támadásokat intézett és ezzel megfutamították a perzsákat, majd elfoglalták a történelmileg is fontos Tebrizt továbbá Azerbajdzsánt. X. Leó pápa keserűen állapította meg, hogy a vereség az európai államok tétovaságának is köszönhető, Velencének is, amiért soha nem volt hajlandó elszánni magát arra, hogy a keleti perzsa támadást hatalmas tengeri flottatámadással segítse nyugatról, két tűz közé szorítva a szultánt és lehetetlenné tegye a terjeszkedést. Felség, ez be fog következni!

Ő volt az első uralkodó, aki a janicsárok közvetlen katonai segítségével jutott trónra. A janicsárok nevét én is csak mostanában hallottam, jeni cser, új hadsereget jelent, kivételesen képzett katonákat, testőrséget, akiket az elfoglalt, főleg európai területek elrabolt gyerekeiből képeznek ki és köteleznek vérhűségre a szultán iránt. Csaldiránnál ők döntötték el a csatát, talán évszázadokra visszavetve Perzsia sok ezredéves meghatározó szerepét. Győzelmektől ittas háborodott elméje majdnem végzetes döntésre vitte Szelimet: tanácsadói csak nehezen tudták eltántorítani attól a tervétől, hogy kiirtson minden keresztényt a birodalomban, holott addig békében éltek moszlimok és Krisztus hívei. És Felség, amire Európa nem figyel: a csaldiráni csatában a török hadsereg soha sehol nem látott tűzérséggel jelent meg, 500 ágyú ontotta a tüzet. És akkor most gondoljon arra Felség, mivel jár, ha az Oszmán-család feje a Duna-völgyét akarja meghódítani.

-Egyfolytában erre gondolok, bíboros uram. De ha megengedi, lemennék az udvarra megsimogatni két pej csikóm fényes homlokát. Elég a vérből, még majd nem tudok aludni délután. És kérem, bocsássa meg, ha kedves állataimat nem hagyom magukra egész nap.

-Felség, a pápa őszentsége követe, Massaro úr éppen visszaindul Rómába. Megmutatott egy levelet, amit előre küldött: “a király áhítatos, kegyes, jóság-

gal teljes, nem lobban haragra, de nem is bosszúálló, mindenkor megbocsát, és az őt érő csapásokon keveset töpreng.” Látom, milyen nagyon igaza volt...

Lajos nem is figyelt az utóbbi szavakra. Most is, mint annyiszor, egy ennél nagyobb kérdés gyötörte. Zavartan kezdett hozzá, életében először:

-Bíboros uram. Amerre visszanezék, királyok élete vesz körül a múltból. Feleségemét - hiszen az már, még ha nem is él itt - királyok, császárok. Tud nekem őszintén válaszolni: királynak születtem én?

Bakócz visszafordult az ajtóból, tanácstalanul. Meglepte a kérdés. Koronás fő kérdezte, válaszolnia kellett.

-Lajos király! Majdnem királyfit mondtam, bocsásson meg. Felség. Királyok gyerekei királyi ágyban születnek. De királynak senki sem születik. Azzá válik, ha úgy alakul. Mert koronát hordani, az csak állapot. De királyként uralkodni - az kivételes képesség. Ön írja a saját sorsát, nem a kelengye. S ne kételkedjen. Semmi baj nem következik az ön születésének drámai körülményeiből és édesanyja gyors halálából. Majd eldől a következő évtizedben, király-e a királyunk.

Lajos érezte, hogy vele szemben így nem beszélhetnének. Ki ez a Bakócz? Parasztok gyereke. Igaz, a legfőbb magyar úr is, s nem csak pap. De sorsa leáldozóban, senki sem tisztel bukott pápajelöltet. Ellensége mindenki, Szapolyaitól Perényiig. Hogy jön ő most ilyen hanghoz? A kis király elmerengett. Kételeyei erősödtek. Lehet, hogy neki mindent újra előlről kell kezdenie, megtanulni harcolni, okosnak lenni, tárgyalni és dönteni sorsokról? Hogy jön ő ehhez?

A magyar zászló Miksa császár diadalmenetén

Jajca, Jajca

A király kérésére megérkezett az udvarba Szapolyai János erdélyi vajda. Véletlen hozta-e vagy a kancellária ravaszsága, vele egyidőben megérkezett szokatlanul erős kísérettel Tomori Pál is, Fogaras és Munkács várkapitánya. Mind a vajdát, mind Tomorit Bornemissza János budai főkapitány kíséretében fogadta a király, először külön-külön, majd együtt is. Az udvarban suttogások előzték meg a találkozókat, senki sem tudta mire vélni a látogatásokat. Csak Bornemissza uram mosolygott maga elé. Minek ez a nagy kíváncsiság, nincs itt semmi gond, csak annyi, hogy...

-Nem lesz itt békénk, maradásunk, ha így haladnak a dolgok. Most még ugyan győztünk, de nem tudjuk, meddig bírjuk a nyomást. Lajos király azért kérte az urakat az udvarba, mert nagyon aggasztó hírek jöttek Délvidékről, ezúttal Boszniából, és át kellene tekintenünk az ország védelmét. - Bornemissza János egyetértést kérően fordult a királyhoz, aki le s fel mászkált a trónteremben. Lajos aggodalmas arccal bólintott.

- János vajda, elnézést kérünk, hogy ilyen messze fárasztottuk, de önnél jobban senki sem ismeri a törököt. Tomori uram pedig talán mindenkinél tapasztaltabb a várak szerepében és védelmében, s lehet, hogy tudására a déli végeken hamarabb szükség lesz, mint gondolnánk.

-Fogarasnál mindig készen állunk a betörésekre - nézett fel büszkén Tomori. A vajda kissé sértve érezte magát - sőt nagyon -, hogy hogyan hozhatják egy szobába és alkalomra őt egy kapitánnyal, de pontosan tudta- legkésőbb a Dózsa-háború leverése óta, ahol Tomori Pál döntő csatákat vívott -, hogy ez az új vitéz élvezi Bornemissza János atyai bizalmát, mint ahogyan a király is a budai várkapitányra támaszkodik minden katonai kérdésben. Lajost most látószólag nem érdekelte a beszélgetés, ruhát próbált. A szót mégis ő vette át:

-Vajda és kapitány urak. Jajca neve mond önöknek valamit? Eddig ugye nem sokat?

Jajca vára

-Azért ennél jobban ismerjük az országot és védelmi helyzetét - szólt mogorván a vajda. - Ki ne tudná, hogy Jajca fontos városunk Boszniában, Mátyás mindig külön is figyelt rá, apám pedig részt is vett a terület harcaiban a nagy királlyal - szúrta oda sandán Szapolyai. - Már 250-300 éve a bánság székhelye, a bánságokat pedig azért hozták létre erős királyaink, hogy ezek legyenek a külső támadások elleni fontos katonai körzetek. 120-130 évvel ezelőttig a bosnyák királyok birtoka volt, s bár 8 évtizeddel ezelőtt a híres Tallóci-testvérek egyike, Matkó elfoglalta Zsigmond király javára és át is adta neki, nem sokkal később visszadtuk István Tamás bosnyák királynak. Az Orbász partján, félúton a Bosznia közepéről Horvátországba vezető úton olyan fontos állomás, hogy a török terjeszkedés az elsők között vette célba a várat.

Tomori bólintott. Maga sem tudta, miért, de erősen vonzotta az elmúlt években a Délvidék. Bajt érzett, s katonai ösztönei feltámadtak. Erdélyt aligha tudná, de a Szerémséget, Valkót, a Száva egész vidékét, Boszniát és onnan Horvátországot lerohanhatja a török, és akkor védtelenné válik Magyarország délről. Neki is voltak ismeretei Jajcáról.

-Mi a baj, Felség? A török csak próbálkozik, de nincs esélye. Még közvetlenül Mátyás király megkoronázása előtt, 1463-ban elfoglalta ugyan a török, de Mátyás azonnal támadásba lendült, és a Karácsonyt azzal köszöntötte, hogy seregével visszavette a várat. Aztán a következő évben megint ostromra indult a török had, Mátyás ismét felmentette, azt is mondhatjuk, hogy Mátyás király a Jajcáért folytatott küzdelmekben nyerte - egész Boszniáért is küzdve - első jelentős hadi tapasztalatait. És a fia, Corvin János sem volt kevésbé vitéz, okos és elkötelezett...

Lajos király ekkor abbahagyta az öltözködést és melléjük toppant. Látszott rajta, hogy lelkén ragadta Mátyás király fiának neve. Tudta mindenki, miért lett izgatott. Kis szerencséivel most Corvin János is ülhetne itt a trónon. S persze ha nem történik árulás vele szemben, szinte rögtön Mátyás halála után mindenki részéről. Szapolyai alig tudta letörölni az arcáról a kárörömet:

-Igen, Corvin János másfél évtizeden át volt a délvidéki törökellenes harcok hőse, vezére. S mint apját, őt is Jajca sorsa kísértette. A törökök 1501-ben és 1502-ben is támadást indítottak, nyilván keresték az utat Horvátország, Dalmácia felé. De János herceg mindig visszaverte őket. S nem csak itt, hanem minden ponton. Ezért egységes még mindig Magyarország: mert nem bírták beledöfni a tört a lágyékába, a Délvidékbe. Ugyanezen okok miatt védem én a Szerémséggel illetve Boszniával azonos veszélyek előtt álló Szörényi bántágot is. S Tomori uram a havasok bejáratait.

Bornemissza hosszas töprengés után megszólalt:

-Nos uraim, kellenek az új hősök. Jajcát megtámadta a török...

-S mi történt? - kiáltotta szinte egyszerre Szapolyai és Tomori.

-Súlyos harcok, kemény küzdelem. S az isteni gondviselés. A déli védelem most a Zrínyi-, a Frangepán-, a Batthyány-család dolga, joga és felelőssége elsősorban, s Beriszló Ferencé.

-A dubicai csata hőse! - ragyogott fel Tomori arca. Aligha tagadhatta volna lelkesedését a délvidéki csaták iránt. - 4 éve történt, ki ne tudná, hogy a bosnyák-horvát határon egy boszniai török hadtest támadta meg a területeinket. A magyar főurak többsége ekkor még csak portyáknak tekintette ezeket a támadásokat, az akindzsi lovasok beütéseit. Beriszló uram azonban ekkor már a veszélynek szentelte teljes figyelmét. A horvát bán, a kincstartó, és a végvári védelemben mindig is érdekelt vránai perjel közös hadserege szétverte a törököket, több ezer katonájuk, köztük az öt bég közül négy holtan maradt a csatatéren, az ötödiket pedig foglyul ejtettük - a török hadtest zömét a Szávába szorította Beriszló uram serege. A törököket teljesen meglepte majd szétszórta ez a komoly ellenállás, amire egyáltalán nem számítottak horvát erőktől. Beriszló Ferenc aztán ügyelt is arra, hogy a törökök ne tudjanak a horvát határig nyomulni, állandóan és sikeresen Észak-Boszniában zaklatta-verte őket.

-Látom, felkészült kapitány uram, remélem, lesz még alkalma bizonyítani - mosolygott atyáskodva Bornemissza. Szavainak értelmét Szapolyai nem, a kis

király annál inkább értette, hiszen pontosan tájékozódott Bornemisszától annak terveiről Tomorit illetően, s egyet is értett velük. - Arra bizonyára Szapolyai úr is emlékszik, milyen komoly hadizsákmányt küldött Beriszló úr a királyunknak, II. Ulászlónak 1513-ban, a csata után.

-Hogyan emlékeznék, hiszen nem vagy ritkán taposom a palota kövezetét - nézett Szapolyai kényszeredetten a büszke szemű kis Lajosra. Tetszett a gyerekeknek az apai név említése, főleg egy győzelem kapcsán.

-Mesélje el, várkapitány uram, mi is történt most Jajcánál! Még mielőtt kétségbe esnének az urak - fordult a király Bornemisszához.

-Igen, tehát a dubicai csata hőse most már hőse a jajcai csatának is. Mert Beriszló Ferenc egyesült Zrínyi Miklós csapataival és felmentették az egyre kilátástalanabb helyzetbe került jajcai várat. Szétkergették a törököket, sőt, megölték vezérüket, Musztafa boszniai pasát is. Szelim szultán aligha engedélyez újabb támadásokat mostanában a Magyar Királyság ellen.

-Azt még nem is mesélte, kapitány uram, hogy maga X. Leó pápa is követi az eseményeket, és nagyra tartja Beriszlót és boszniai sikereinket, sőt: az elmúlt években gabonát, pénzt, hadianyagokat küldött a harcokhoz Beriszlóéknak.

Szapolyai János tanácstalanul és majdnem sötéten hallgatott. Ezért hívták őt ide messziről, saját erdélyi kis királyságából? Ezért, hogy egy kis király dicsékvését hallgassa? Olyan, mint Jajca, volt már és lesz is száz a déli határok mentén. Ki ne ismerné a török betörés veszélyeit, ha ő nem, erről szól utóbbi 10 éve?

-Látom a gondolatait, vajda uram - szólalt meg most váratlanul Lajos király. - Ne nyugtalankodjon, mi önre és főleg önre számítunk. Bornemissza János pontosan tolmácsolja önnek és részben Tomori uramnak is, mi a kérésünk.

-Vajda uram, azt az átfogó figyelmet, amelyet ön Erdély alatt szentel a török terjeszkedésnek, ki kellene terjesztenie a Szörényi bánságtól, Temesvártól, Versectől nyugatra eső területekre is, a Duna-Tisza folyására, a Duna-Száva vidékére, a Szerémségre, Valkó vármegyére - ezek lesznek a török fő felvo-

nulási körzetei. Nem számítunk súlyos harcokra. De állandó betörésekre igen. És tudnunk kellene, mit bírnak el a váraink. Egyáltalán, miből áll pontosan a déli végvári rendszer. Mekkora a királyi várak ereje, mit tesz hozzá ehhez a földesurak, bárók saját várrendszere, számíthatunk-e és miben a szerbekre?

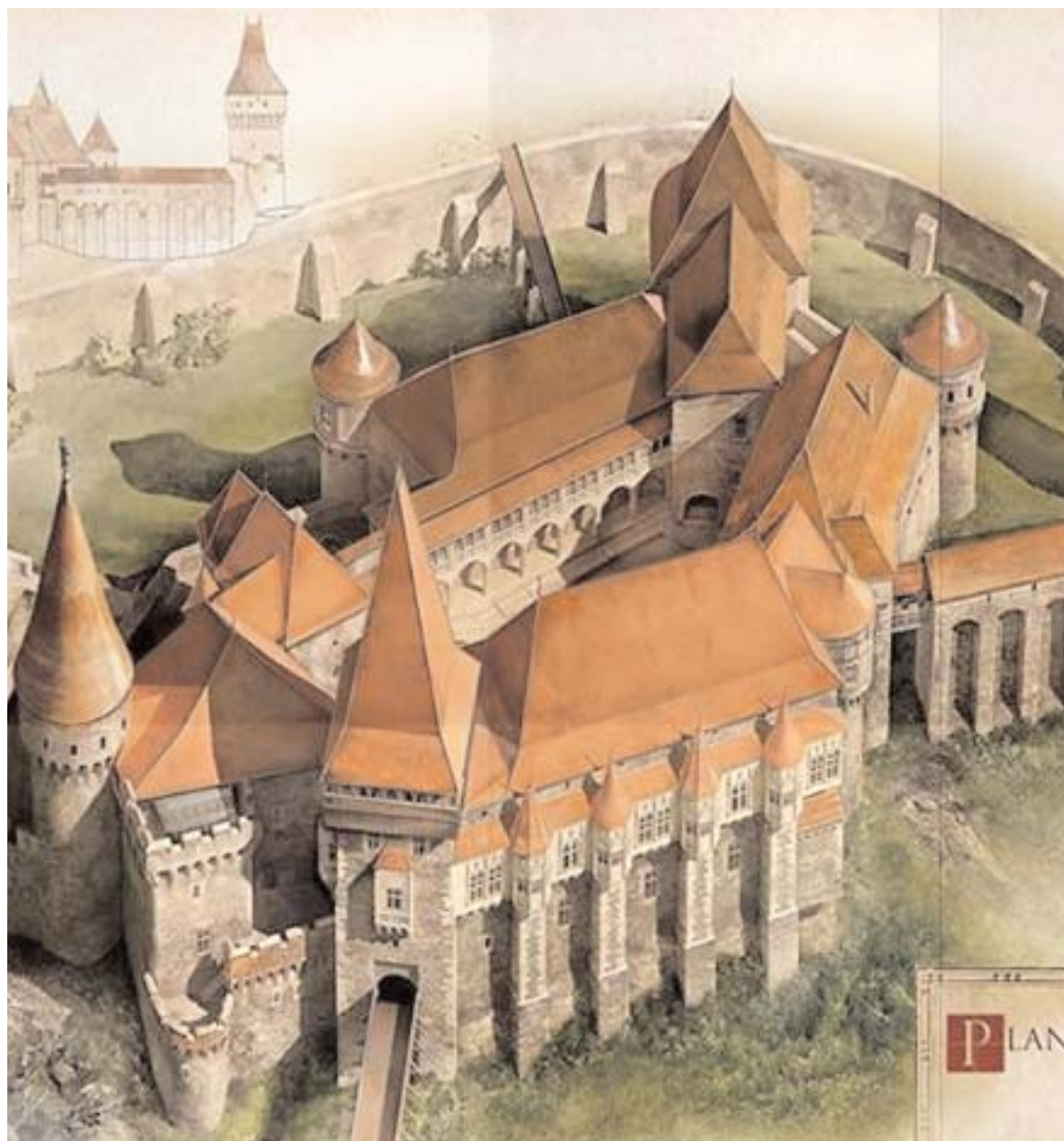
Szapolyai nagyot nézett. Mi köze neki ehhez? Arcára volt írva döbbenete.

-Vajda uram. Az ország legfontosabb katonai, védelmi kérdéseiben várunk öntől felmérést, az erők megbecsülését, tanácsot. A Dél - mi vagyunk, s a Dél nélkül nem vagyunk - lépett a vajda elé a király. Van-e erőnk és mire?

-Tomori uram közvetlen katonai ismereteinek a bevonásával volna-e kedve és ereje vajda uramnak felmérni a Délvidék lehetőségeit a török terjeszkedés ellen? - Bornemissza elejét akarta venni a tétovázásnak. - Most még ura vagyunk a helyzetnek, ezt bizonyítja Jajca esete is. Tudna-e a jövő év elejére olyan teljeskörű felmérést végezni, amiből következtethetünk teendőinkre?

Szapolyai egyáltalán nem érezte magát megtisztelve. És még hogy Tomori is belebeszéljen az ő elemzéseibe? De nem mondhatott nemet. Szabad-e tiltakoznia az ország épségének megvédése ügyében? Megvetheti-e annyira a Jagellókat, hogy nemet mondjon egy nyilvánvalóan égető katonai feladatra? Legyen neki elég az ő vára, az ő háza: Erdély? Azt talán mégse!

Vajdahunyad vára

KÖNYVEIM CÍMJEGYZÉKE

Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában megjelent albumai, könyvei

Gubcsi Lajos: Werbőczy vastörvényén nincs pecsét – 13 ördögi év, 4. kötet
<http://mek.oszk.hu/16300/16302>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 – 13. ördögi év, 2. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 – 13 ördögi év, 1. kötet
<http://mek.oszk.hu/12200/12297>

Gubcsi Lajos: Február – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/15000/15005>

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii
Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: JANUÁR – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüzérek - Szociokrimi
<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom
<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig
<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték
<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Őseink, gyermekeink
<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék
<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hű szó, háborgó
<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény
<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010
<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT
<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten
<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG
<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből
<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben
<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)
<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék
<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe
<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...
<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István.
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből
<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtetél...
<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>

Gubcsi Lajos: Posztumusz
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006>

Gubcsi Lajos: Rés a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin
<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

From the Noon Bell to the Lads of Pest
<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

A déli harangszótól a pesti srácokig

Gubcsi Lajos: For the Homeland onto Death

Gubcsi Lajos: A hazáért mindhalálíg

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada

-DVD: http://video.amm-gubcsi.hu/Ismet_Vereckenel.mpg

-CD: <http://www.amm-gubcsi.hu/cikk/1180/benko--gubcsi---ismet-vereckenel>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos-Nagy Tivadar-Role együttes: Dózsa – 1514, rockdráma